

PITANJE JEZIKA U SV. MISI

(Prijedlog za potpuno i konačno rješenje ovog problema)

Pisac ovog članka uspio je iznijeti ove svoje prijedloge pred najviši crkveni forum u Rimu. O. Karlo Balić ocjenio ih je kao »dobar kompromis« u ovom zamršenom pitanju.

(Opaska Uredništva)

Budući da je pitanje jezika u crkvenim obredima, posebno u sv. Misi, kao jedan od problema sv. Crkve, potrebno — obzirom na prilike potpuno i konačno riješiti tako da bez štete po jedinstvo i čvrstoću Crkve doprinese potpunijem sudjelovanju vjernika, većoj vanjskoj popularnosti Crkve i crkvenom jedinstvu, svakako da je koristan svaki napor koji bi tome doprinio.

To je svrha i ovog članka. U koliko su navedene i poznate stvari, navedene su samo radi boljeg razumijevanja stavljenih prijedloga.

1. Sudjelovanje vjernika u crkvenim obredima može se potpuno ostvariti jedino na jeziku narodu razumljivom — na narodnom jeziku.

I popularnost Crkve u današnje vrijeme probuđene narodne svijesti kod svih naroda neodložno traži narodni jezik.

A i odijeljena kršćanska braća ne bi u katoličkoj crkvi smjela izgubiti narodni jezik, koji toliko cijene, niti bi pitanje jezika smjelo biti ni najmanjom zaprekom postizavanju jedinstva.

Sve navedeno traži narodni jezik, ali narodni jezik, jer se razvija i mijenja, ne bi bio u prilog unutrašnjem jedinstvu i čvrstoći same Crkve. To može da bude samo latinski jezik jer se kao mrtvi jezik dalje ne razvija i ne mijenja. Osim toga latinski jezik veže Crkvu unatrag sa njezinim počecima i u širinu po svemu svijetu u jedno monolitno jezično jedinstvo, a po svojoj lapidarnoj jasnoći nema premca.

Osim navedenoga latinski kao službeni jezik Crkve treba dnevno i prakticirati jer bi inače za većinu klera postao sve manje poznat i razumljiv. To dnevno prakticiranje najbolje se može vršiti molenjem Brevijara i sv. Mise jer se oni svakodnevno mole i čitaju. Kad bi se popustilo kod, sv. Mise, došao bi na red i Brevijar.

A za vjernike latinski jezik može se opravdati jedino kao obilježje jedinstva i raspoznavanja.

Postavlja se problem, kako riješiti pitanje jezika u sv. Misi, da bi se udovoljilo zahtjevima i latinskog i narodnog jezika, a da se ne ruši jezična skladnost sv. Mise kao cjeline a donekle i ozbiljnost obreda obzirom na dvojezičnu mješavinu.

Najbolje bi rješenje bilo ono koje bi udovoljilo jednome i drugome zahtjevu.

2. Budući da sudjelovanje vjernika može da bude potpuno samo na narodnom jeziku, a prikazivanje sv. Mise treba da bude samo na latinskom, jasno je da sudjelovanje ne može da bude naizmjenično (kao sada kod pristupnog psalma 42, Kyrie eleison itd), nego uporedno, t.j. narod treba da određene tekstove recitira istodobno sa svećenikom; — svećenik potihom na latinskom a narod glasno na narodnom jeziku.

Na taj način tiha sv. Misa (jer se govori tiho) može da za svećenika bude sva na latinskom jeziku, osim ondje gdje po naravi stvari treba da svećenik i narod naizmjenično govore, kao što su pozdrav »Gospodin s vama, Molite braćo...«, Gore srca, Hvale dajmo Gospodinu Bogu našem i Idite, Misa je svršena.«

Budući da se svećenik ovdje obraća narodu, obavještava ga ili pozivlje, kad bi i ovo govorio na latinskom jeziku, bila bi to samo puka, narodu potpuno nerazumljiva formalnost, pa prema tome ne bi služilo svrsi sudjelovanja, za koju je od početka određeno.

Da posluži svojoj svrsi ovo neminovno treba da bude na narodnom jeziku. Logično je da prethodni pozdrav »Gospodin s vama« kao sastavni dio obavještavanja, pozivanja, treba da bude na istom jeziku kao i samo obavještavanje, pozivanje kako je to i sada kod evanđelja.

Pozdrav »Gospodin s vama« imao bi ujedno i svrhu, da prethodno upozori i skrene pažnju vjernika na pozivanje ili obavještavanje, koje iza toga slijedi. Stoga bi ga trebalo uvesti i prije »Molite braćo...«, a prije »Evo Jaganjac Božji...« kod pričesnih vjernika, koje radi jednoobraznosti i opravdanja narodnog jezika također uzeti kao neko obavještenje, mogao bi se mjesto »Gospodin s vama« uzeti pozdrav »Mir vama« i dalje, nakon poklona i uzimanja sv. Hostije, nastaviti »Evo Jaganjac Božji...«, ili prije podizanja sv.

Hostije iz ciborija držeći ciborij u ruci pozdraviti »Mir vama«, a nakon podizanja sv. Hostije nastaviti »Evo Jaganjac Božji...«. Pozdrav »Mir vama« imao bi svoje opravdanje i radi toga što svećenik ne bi na narodnom jeziku glasno govorio ili pjevao »Mir Gospodnji bio vazda s vama«, jer nije nikakvo obavještanje ni pozivanje, pa bi obzirom na postavljeno načelo da svećenik narodu govori narodnim jezikom sve samo kao obavještanja i pozivanja morao izostati i glasni »Po sve vijekove vjekova« ovdje, nakon »tihe molitve« i nakon molitava poslije podizanja.

Radi istog razloga trebalo bi nakon pozdrava »Gospodin s vama« prije »Pomolimo se« kod skupnih, prikaznih i popričesnih molitava, da svećenik i ovo »Pomolimo se« izgovori odmah nakon odzdrava kao obavještanje i poziv na molitvu.

Da bi se i po vanjskom izgledu vidjelo, da je sve navedeno stvarno obavještanje i pozivanje, trebalo bi da sve (pa i »Pomolimo se« prije skupnih, prikaznih i popričesnih molitava, Gore srea, Hvale dajmo Gospodinu Bogu našem) svećenik govori okrenut prema narodu sa sredine oltara jer samo tako može upotreba narodnog jezika obzirom na latinski jezik sv. Mise ovdje biti potpuno razumljiva i opravdana.

Budući da je za pravilno sudjelovanje, jer je uporedo a ne naizmjenično, neophodno potrebno započimanje istodobno sa svećenikom, trebalo bi da svećenik i u tihoj sv. Misi glasno uzvikne svagdje gdje je to za započimanje potrebno (kao Gloria, Credo i Pater noster).

Ovi latinski zazivi i blagoslov na svršetku sv. Mise bili bi ujedno obilježje jedinstva i znak raspoznavanja za vjernike strance.

Jedino na izloženi način bilo bi sudjelovanje vjernika potpuno ostvareno jer su recitacije vjernika sastavni dio spomenutih pozivanja i obavještanja, i samo u vezi s njima potpuno ostvaruju razumljivo sudjelovanje i ujedno ukazuju na dio obreda koji iza toga slijedi, što nikako ne bi bilo, kad bi se to govorilo na latinskom jeziku. Na pr. na svećenikov potpuni poziv »Molite braćo da moja i vaša žrtva bude ugodna Bogu Ocu svemogućemu« kratki, ali lapidarni odgovor vjernika »Neka primi Gospodin žrtvu...« s eventualno i »Primi Gospodine nas duhom ponizne...« bilo bi potpuno ostvareno svjesno i razumljivo sudjelovanje vjernika u sv. žrtvi i bez ikakvog posebnog tumačenja.

Sve što je ovdje rečeno o sudjelovanju vjernika u tihoj sv. Misi važno bi ujedno i za ministrante.

U pjevanoj sv. Misi na narodnom jeziku pjevali bi se Gloria, nicejsko-carigradski Credo u tihoj sv. Misi obzrom na sveopće poznavanje i po tome i omogućavanje sveopće recitacije, recitalo bi se Vjerovanje apostolsko), zatim svi promjenljivi djelovi sv. Mise (ulazna, pričesne i prikazne antifone, pjesme na stepenicama, posljednice i zavlake).

Gloria i Credo započimao bi svećenik pjevanjem kao i sada, ali na narodnom jeziku, što drukčije ne može niti biti budući da pjevači dalje nastavljaju na narodnom jeziku.

Obzirom na latinski jezik sv. Mise za svećenika i radi jednoobraznosti sa tihom sv. misom »Spasonosnim zapovijedima potaknuti...« prije »Očenaša« morao bi izostati, pa bi »Oče naš« kao molitvu sviju, svi vjernici i u pjevanoj sv. misi recitali, na glavni svećenikov »Pater noster«, a nakon toga nastavili pjevanjem »Jaganjče Božji«.

»Molitve vjernika na prikazanju« pjevao bi poddakom ili lektor. Možda bi se tako moglo odrediti i za predslovlje i »Spasonosnim zapovijedima potaknuti...«

Ostaje još problem: skupne i popričesne molitve i predslovlje, tj. ono što u pjevanoj sv. Misi pjeva sam svećenik. Kako bi izgledalo kada bi svećenik, dok narod sve sudjeluje na narodnom jeziku, i on sam pozive i obavještavanja narodu i evanđelje govori narodnim jezikom, skupne i popričesne molitve i predslovlje pjevao na latinskom jeziku. To bi prema vani predstavljalo neskladnu jezičnu mješavinu, a ove krasne i sadržajem duboke molitve bile bi narodu potpuno nerazumljive pa narod ne bi mogao duhom s istima sudjelovati a baš radi toga se one glasno i pjevaju.

Stoga neminovno i ovo treba da u pjevanoj sv. Misi bude na narodnom jeziku.

Za poslanicu i evanđelje ostali bi sadašnji propisi, tj. za svećenika tiho latinski a za narod glasno narodni.

3. Misal bi bio sav na latinskom jeziku i jedinstven za cijelu Crkvu. Jedino bi se za spomenuta svećenikova pozivanja i obavještavanja vjernika i za prethodne pozdrave u rubrikama označilo, da to svećenik govori narodnim jezikom, sa sredine oltara, okrenut prema narodu. Tako isto bi se većim obojenim slovima tiskalo ono što svećenik glasno uzvikuje kao znak za započimanje recitacije sa strane vjernika, kao i započimanje Glorie i Creda u pjevanoj sv. Misi na na-

rodnom jeziku. — Prema tome u misal se ne bi unosili nikakvi tekstovi na narodnom jeziku jer bi uslijed razvijanja jezika dolazilo do češćih promjena.

Izuzetno i samo za pjevanu sv. Misu tiskao bi se poseban »Dio misala na narodnom jeziku — za pjevanu sv. Misu«, u kojemu bi bilo sve što svećenik i vjernici u pjevanoj sv. Misa govore ili pjevaju na narodnom jeziku. Ili bi možda bilo praktičnije da se glasne molitve u sv. Misi tj. skupne i popričesne, te predslovlja, tiskaju u posebnoj knjizi, a sve ostalo tj. promjenljivi djelovi sv. Mise i ostalo u čemu narod sudjeluje (s jedoobrazno utvrđenim tekstovima) u kantualu ili evanđelistaru.

Na izloženi način bilo bi potpuno udovoljeno svemu što se u jezičnom pogledu, prema obrazloženju u uvodu, traži. Vratili bismo se ujedno i na izvore, kada je latinski jezik bio i narodni, pa prema tome i sv. Misa latinska i narodna a sve dosadašnje jezične povlastice otpale bi kao nepotrebne.

Uspostavljen bi bio i mnogo uži kontakt svećenika i naroda time što bi svećenik sa obavještavanja i pozivanja govorio okrenut prema narodu, čime bi se u jedino mogućoj formi nadomjestio način, kada je svećenik cijelu sv. Misu prikazivao okrenut prema narodu.

Zadovoljile bi se težnje svih naroda, i onih sa evropskom tradicijom i onih bez te tradicije koja nikako ne bi smjela biti ni najmanjom zaprekom lakšem širenju vjere i postizavanju crkvenog jedinstva.

A nakon što je latinski jezik ovako utvrđen u sv. Misi (jer bi s vrlo malim izuzetkom pozivanja i obavještavanja sva tiha sv. Misa koja se svakodnevno prikazuje bila latinska) ne bi bilo zapreka da obredi Svete sedmice budu svi na narodnom jeziku čime bi se i evdje, i jedino tako potpuno, ostvarilo toliko potrebno i naglašivano sudjelovanje vjernika i postigla pastoralna svrha obreda.

M. M.